

Myotis Nattereri, Kuhl.

10. Myotis Bechsteinii, Leisler.

Eltételezve az új varietásoktól legérdekesebb a *Vesperugo marginatus*, Cretschm. faj, a mely mint határozott déli alak ez ideig csupán a középtenger parti tartományaiából volt ismeretes s az erdélyi lelőhelye eddig az egyedüli legészakibb.

A közölt adatokkal számot adtam múlt 1884. évi gyűjtéseim eredményéről, de világért sem adtam kimerítő jegyzékét Erdély denevérfaunájának s a további kutatások bizonyára még több érdekes fajnak megtalálására fognak vezetni.

Dr. Daday Jenő.

3. Faunistikai feljegyzések Erdélyből.

Néhány évvel ezelőtt az erdélyi fauna Héjjasainak tanulmányozását tűztem volt ki feladatommúl s ennek megoldása céljából igyekeztem Erdélynek minél számosabb pontját meglátogatni anyaggyűjtés és vizsgálódás céljából. Miután a vízi fauna Héjjasai tudvalevőleg majdnem valamennyien mikroszkopikus nagyságúak, tanulmányozásuk közben lehetetlen volt észre nem vennem a társaságukban majd nagyobb, majd kisebb tömegekben előforduló más, szintén mikroszkopikus állatalakokat is, a melyek közül különösen a Protozoa állatkörbe és a Vermes állatkörnek Rotatoria osztályába tartozókat behatóbb megfigyelésem tárgyaiává tettem s az egyes alakokat minden alkalommal meghatározgattam és lelőhelyüket feljegyeztem.

A lassanként meglehetősen felgyűlt adatok közlését főként azért látom helyénvalónak, mert ezekkel némi anyagot vélek gyűjthetni egy, idővel összeállítandó erdélyrészi faunához. Meg kell jegyeznem azonban azt, hogy itt csupán a száraz adatok és lelőhelyek felsorolására szorítkozom, mellőzve minden további részletezést; a felsorolásnál mindazáltal lehetőleg igyekeztem systematikai sorrendet követni, hogy adataim ezáltal annál könnyebben áttekinthetők legyenek.

Protozoa, Véglények.

Oszt. *Sarkodina*, *Ósállomány*ak.

Rend. *Rhizopoda*, *Gyökérlábu*ak.

Difflugia globulosa, Duj. Mikó-Ujfalu, Oltzsem.

Difflugia pyriformis, Perty, Réty, Rosnyó, Csehtelke, M.-Sályi.

- Diffflugia pyriformis*, var. *compressa*, Carter, Brassó, Csehtelke.
Diffflugia pyriformis, var. *nodosa*, Leidy. Csehtelke, Piski.
Diffflugia pyriformis, var. *vas*, Leidy. Novaly.
Diffflugia urceolata, Carter, Novaly, Alsó-Rákos, Brassó, Csehtelke,
Mikó-Ujfalu, Oltzsem, Alsó-Vist, Uzdi-Szt-Péter, Méhes, Nagy-Teremi, Vajdakuta, Gyeke, Báresd, Segesd.
Diffflugia acuminata, Ehrb. Piski, Brassó, Mikó-Ujfalu, Oltzsem,
Alsó-Vist, Csapó, Héjjasfalva.
Diffflugia corona, Wallich. Tóhát, Brassó, Uzdi-Szt-Péter, Nagy-Teremi, Alsó-Árpás, Csapó, Sárkány, Czege, Segesd.
Diffflugia constricta, Ehrb. Piski, Sárkány.
Diffflugia spiralis, Ehrb. Alsó-Vist.
Nebela collaris, Ehrb. Rosnyó, Alsó-Rákos.
Arcella Vulgaris, Ehrb. Piski, Novaly, Tóhát, Alsó-Rákos, Brassó, Segesd, Hévíz, Csehtelke, M.-Sályi, Oltzsem, Alsó-Vist, Uzdi-Szt-Péter, Nyáradtó, Bonyha, Méhes, Nagy-Pestény, Katona, Csapó, Sárkány, Gyeke, Báresd, Szovát, Héjjasfalva.
Arcella vulgaris, var. *angulosa*, Perty. Oltzsem.
Arcella dentata, Ehrb. Alsó-Rákos, Sárkány, Báresd, Hévíz.
Centropyxis aculeata, Ehrb. Piski, Tóhát, Alsó-Rákos, Réty, Brassó, Rosnyó, Csehtelke, M.-Sályi, Oltzsem, Alsó-Vist, Uzdi-Szt-Péter, Nyáradtó, Bonyha, Méhes, Nagy-Pestény, Katona, Csapó, Sárkány, Gyeke, Báresd, Szovát, Héjjasfalva.
Centropyxis aculeata, var. *ecornis*, Leidy. Tóhát, Csehtelke.
Cyphoderia Ampulla, Ehrb. Tóhát, Déva.
Euglypha alveolata, Duj. Tóhát, Méhes.
Assulina Seminulum, Ehrb. Csehtelke.

Rend. Heliozoa, Napállatkák.

- Clathrulina elegans*, Cienkowszkyi, Réty.
Clathrulina Cienkowszkyi, Mereschk. var. *ovalis*. Daday. A törzsalaktól eltér mindenek előtt az által, hogy teste tojásdadalaku és aránylag rövid, meglehetősen széles, kocsánya merev, egyenes s a test hegyesebb csúcsán ered. A kova pánczél ablakocskái többé-kevésbé szabálytalan körök és a legbelsőbb ablakocskakörben 7—8, a legkülsőbben ellenben 17—18 ablakocska van, tehát jóval több, mint a törzsalaknál. A pánczél szerkezete különben hasonlít a törzsalakéhoz, avval a különbséggel,

hogy az ablakocskákat képező lemezkék határvonalai élesen szembeszökőek s valamennyi többé-kevésbé szabályos hatszögletű terocskét képez. Az állatka színe világos sárgásbarna.

A rendelkezésemre álló példány, a mely microscopiai praeparatumban van állandósítva, telepet képez, a melyben három egyén függ össze egymással oly formán, hogy együtt olvasósszerű láncolatot ábrázolnak, miután egy tengely irányában fekszenek.

Eddig egyetlen lelőhelyen találtam meg s nevezetesen Oltszem határában az Olt folyó kiöntése után képződött tócsában.

Oszt. *Infusoria*, *Ázalék állatkák.*

Rend. Flagellata, Ostoros-ázalékállatkák.

Volvox minor, Stein. Piski, Alsó-Rákos, Brassó, Alsó-Vist, Skoren,

Nagy-Pestény, Alsó-Venice, Fogaras, Segesd.

Volvox globator, Ehrb. Alsó-Rákos, Mundra, Alsó-Utsa.

Euglena viridis, Ehrb. Tóhát, Mócs.

Anthophysa vegetans, Stein. Brassó.

Peridinium tabulatum, Ehrb. Brassó.

Ceratium coruntum, Ehrb. Brassó.

Ceratium macroceros, Schr. Mező-Záh.

Rend. Ciliata, Csillószőrös ázalék-állatkák.

Cothurnia imberbis, Ehrb. Méhes, Katona.

Vorticella nebulifera, Ehrb. Mócs, Köteland.

Epistylis plicatilis, Ehrb. Méhes, Fogaras.

Epistylis anastatica, Ehrb. Deés, N.-Sármás, Sárkány.

II. Vermes férgek.

Oszt. *Rotatoria*, kerekcs férgek.

Melicerta ringens, Ehrb. Alsó-Vist, Sárkány.

Hydatina senta, Ehrb. Brassó, M.-Sályi, Mikó-Ujfalu, Oltszem, Vidrátszeg, Sárkány.

Notommata centrura, Ehrb. Tóhát, Csehtelke, Mikó-Ujfalu, Mundra, Sárkány.

Notammata aurita, Ehrb. Oltszem.

Notommata myrmeleo, Ehrb. Uzdi-Szt.-Péter.

Notommata tardigrata. Ehrb. Méhes.

- Notommata Brachionus, Ehrb. Alsó-Rákos, Dános, Boldogváros,
Alsó-Árpás.
- Eosphora elongata, Ehrb. Oltszem, Méhes.
- Diglena forcipata, Ehrb. Piski, Oltszem.
- Monostyla lunaris, Ehrb. Piski, Tóbát, M.-Sályi, Oltszem, Alsó-Vist,
Uzdi-Szt.-Péter, Méhes, Köteland, Katona, Hejjasfalva.
- Monostyla quadridentata, Erb. Tóhát, Oltszem, Méhes.
- Monostyla cornuta, Ehrb. Brassó, Csapó, Gyeke, Czege.
- Lepadella ovalis, Ehrb. Novaly, Rosnyó, Csehtelke, Csapó.
- Metopidia lepadella, Ehrb. Brassó, M.-Sályi, Oltszem, Sárkány, Gyeke.
- Colurus bicuspidatus, Ehrb. Oltszem, Uzdi-Szt.-Péter.
- Colurus uncinatus, Ehrb. Tóhát, Rosnyó, Oltszem, Méhes, Katona.
- Euchlanis Luna, Ehrb. Piski, Novaly, Tóhát, Oltszem, Uzdi-Szent-
Péter, Kincses, Méhes, Katona, Csapó, Gyeke, Szovát.
- Euchlanis dilatata, Ehrb. Oltszem, Vajdakuta, Czege, Fogaras.
- Furcularia gibba, Ehrb. Oltszem.
- Salpina bicarinata, Ehrb. Piski, Novaly.
- Salpina brevispina, Ehrb. Rosnyó.
- Salpina spinigera, Erb. Oltszem.
- Salpina ventralis, Ehrb. Oltszem.
- Dinocharis Pocillum, Ehrb. Tóhát, Csehtelke.
- Scaridium longicaudum, Ehrb. Brassó, Segesd.
- Triarthra longiseta, Ehrb. Brassó, Mócs, M.-Sályi, Oltszem, Sár-
kány, Gyeke.
- Polyarthra platyptera, Ehrb. Dános, Boldogváros, Segesvár, M.-Záh.
- Hexarthra polyptera, Schmard. Boldogváros, Dános, Segesvár.
- Rotifer vulgaris, Ehrb. Piski, Tóhát, M.-Sályi, Oltszem, Nagy-Sár-
más, Dános, Méhes, Katona, Sárkány, Héjjasfalva.
- Philodina megalotrocha, Erb. Alsó-Rákos, Csehtelke, Nagy-Pestény.
- Philodina roseola, Ehrb. Brassó.
- Philodina erythrophthalma, Ehrb. M.-Sályi.
- Actinurus neptunius, Ehrb. Brassó, M.-Sályi, Mikó-Ujfalu, Uzdi-Sz.-
Péter, Mócs, Köteland.
- Noteus quadricornis, Ehrb. Piski, Tóhát, Alsó-Rákos, Brassó, Cseh-
telke, M.-Sályi, Oltszem, Nagy-Pestény, Czege, Fogaras, Héviz.
- Anuraea striata, Ehrb. Rosnyó.
- Anuraea testudo, Ehrb. Mundra, Felső-Kápolna, Héjjasfalva.

- Anuraea stipitata*, Ehrb. Mező-Záh.
Brachionus urceolaris, Ehrb. Nagy-Sármás, Dános, Vidrászeg, Uzdi-Szt.-Péter, Nyárádtó, Mócs, Skoren, Nagy-Teremi, Katona, Segesvár, Felső-Kápolna.
Brachionus rubens, Ehrb. Mócs.
Brachionus Pala, Ehrb. Nalác-Vád, M. Sályi.
Brachionus amphicerus, Ehrb. M.-Sályi, Uzdi-Szt.-Péter, Bonyha.
Brachionus brevispinus, Ehrb. M.-Sályi, Katona, Felső-Kápolna, Tohát.
Brachionus Bakeri, Ehrb. Piski, Alsó-Rákos, Nalác-Vád, Oltszem Kincses, Méhes, Nagy-Teremi, Fogaras.
Brachionus Margóii, Daday. Alsó-Rákos, Báld, Mező-Záh.
Brachionus militaris, Ehrb. Piski, Alsó-Rákos, Réty, Brassó, M.-Sályi, Mikó-Ujfalu, Mundra, Boldogváros, Mező-Záh, Sárkány, Alsó-Venicze, Héjjasfalva, Fogaras, Héviz.
Schizocerca diversicornis, Daday. Mező-Záh.
Pterodina Patina, Ehrb. Piski, Novaly, Tóhát, Alsó-Rákos, Brassó, Csehtelke, M.-Sályi, Oltszem, Uzdi-Szt.-Péter, Méhes, Mócs, Kőtelend, Katona, Czege, Héjjasfalva, Héviz.
Pterodina ellyptica, Ehrb. Nagy-Pestény, Sárkány.
Asplanchna triophthalma, Daday. Mező-Záh.
Asplanchna Sieboldii, Leyd. Dános, Besimbák, Alsó-Venicze.

Nemathorhyncha.

- Ichthydium Larus*, Ehrb. Tóhát.
Ichthydium maximum, Ehrb. Katona, Sárkány.

A felsorolt adatok szerint tehát sikerült nekem az erdélyi terület édesvízi faunájában 43 nembe tartozó 84 mikroszkopikus állatfajt megfigyelni és feljegyezni, a melyek között több igen érdekes is van. Így egyebek között első sorban kell kiemelni a *Clathrulina Cienkowskyi*, Mereschk. var. *ovalis*, Daday új alakot, a mely az erdélyi faunára bizonyos fokig jellemző alak. E mellett azonban nem kevésbé érdekes alakok még a következők is: *Ceratium macrocerus*, Sehr., *Anthophysa vegetans*, Stein, *Hexarthrapolyptera Schmard*, *Brachionus Margóii*, Daday; *Schizocerca diversicornis*, Daday és *Asplanchna triophthalma*, Daday.

Hogy az egyes fajok mily elterjedésüek Erdély területén, azt a fentebb közlött lelőhelyek némileg visszatükrözik ugyan s ezek szerint azt mondhatjuk, hogy van néhány egészen közönséges alak, a mely 12—24 lelőhelyről ismeretes, de ezekkel szemben van néhány olyan is, a melyet csak 1—3 lelehelyen találtam meg.

Bárkinek is feltűnhetik ez adatok áttekintésénél az a körülmény, hogy a Protozoumok közül aránylag nagyon kevés fajt jegyeztem fel s azok is valamennyien olyanok, a melyeknek szilárd összeállású vázuk van, míg ellenben a vékonyabb cuticulával borítottak közül alig egy párt említek. Ennek oka világért sem az, hogy például Flagellátok, Ciliátok és Suctoriumok ne lennének Erdély vizeiben, hanem egyszerűen csak az, hogy csupán borszeszben conservált anyagot vizsgáltam, a melyben a puhatestű állatkák testállománya elenyészik, míg ellenben a szilárd vázrészek igen jól conserválódnak s így könnyen meghatározhatók. A további részletes bűvárlatoknak leendő feladata eme adatokat kibővíteni és kikerekíteni.

Kolozsvárt, 1885. márczius 30-án.

Dr. Daday Jenő

4. Kolozsvárt legújabbán talált ősemős csontmaradványok.

Tiszt. Nemes Felix hallgató úr buzgalmának köszönhető, hogy e maradványok felfedeztettek és az Erd. Muzeumba jutottak. Márczius elején ugyanis a Maetz Frigyes téglagyára felett a Törökvágás leásott hegyoldalát vizsgálgatván, egy porondbányából kikerülő nagy homokkőgolyóba belenőve kapta az első darabot, melyet nekem bemutatott. Erre magam is kimenvén a hely színére, sikerült az említett homokkőgolyó szétzúzása által még néhány nagyobb csonttöredéket és sok törmeléket kifejteni.

A réteg, melyben ezen csontmaradványok előfordultak, sárgásszürke laza porondos homok; felső részében egy sor beléfejtetett homokkőgömbökkel; a vastagsága 5—6 met. lehet s alatta is, felette is, a Törökvágás vörös, szivaj agyaga terül el. A csontok, mint említettem már, a szilárd homokkőgömbök egyikében találtattak csupán, sem a laza homokban, sem az azt belezáró vörös agyagban csontokat itt eddigelé nem találtak még. Ezen rétegek az alsó tertiár osztály aquitaniai emeletének általam úgynevezett „forgácskúti rétegei”-hez tartoznak, melyek nyugotnak menve széntelepeket is tartalmaznak (p. Egeres, Forgácskút sat. vidékén).

A csontok egy nagy emlős medenceövének töredékei; láthatók t. i. a csipőcsontnak alsó vastagabb részei, az ízpáva világos nyomaival, az eb-